

ספרי' — אוצר הספרים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

זיקהל

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ב'

(תרגום הפשוט)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ושמונה לבריאה

לזכות

החתן התי' שמואל שיחי' גורארי
והכלה מרת שטערנא שרה תחי' רייטשיק
לרגל נישואיהם בשעטומי"צ, ביום כ"ח אדר א',
הי' תהא שנת סגולות חירותנו

”ויבנו בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה
כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות“

ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' יצחק מאיר וזוגתו מרת חנה רבקה שיחי' גורארי
הרה"ת ר' שמעון הלוי וזוגתו מרת חנה ליבא שיחי' רייטשיק

נדפס ע"י ידידיהם

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי וזוגתו מרת גיטל רחל שיחי' שגלוב

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

בבואנו מימי הפורים – ימים של ניסים שהראה הקב"ה "בימים ההם בזמן הזה", ובהתקרבנו לחג הפסח – שבו אנו חוגגים את "זמן חרותנו", ומודים לה' על הניסים והנפלאות שהראה בעת יציאת מצרים –

הרי זהו הזמן המתאים להפנות את מלוא תשומת הלב אל הניסים והנפלאות שארעו בימינו אלה, בימים הסמוכים לפורים של שנה זו.

היו אלה ניסים גלויים לא רק לעם ישראל אלא גם לכל העמים ועד שיראו כל אפסי ארץ – הכל ראו את הניסים הגדולים שנעשו בזמן זה.

...לפי התנאים הטבעיים של העולם, הגיע אז למצב שתהיה לא רק הכרות מלחמה וכיוצא בזה, אלא שהמלחמה תגרוור לתוכה עמים רבים ותתלהט עד כדי מלחמת עולם ר"ל; אך בפועל, למעלה מדרך הטבע הרגיל, הנה לא זו בלבד שנמנעה מלחמת עולם, אלא שגם המלחמה שפרצה – שקטה.

בשעה שלפי כל הסימנים הי' נראה, שיש לצפות למלחמה קשה ולכן מן ההכרח להכין צבא גדול ואדיר, מצוייד בכלי נשק רבים ודווקא מהמתקדמים ביותר, הרי לאחר כל ההכנות – כפי שנהוג להתכונן למלחמה ארוכה שאמורה להימשך שבועות וחדשים – בא הניצחון בפועל בתוך זמן קצר ביותר!

הניצחון היה כל כך מופלא, עד שהוא מנע לא רק שפיכות דמים רבה בין אומות העולם (כפי שחששו תחילה), אלא הוא אף הביא לידי כך, שהאויב ישחרר, ובאופן נאה, חלק משבווי המלחמה ואפילו חלק מאלה שנישבו בעבר.

...יתירה מזה: אלה המכירים את הנעשה "מאחורי הקלעים ויודעים פרטים רבים שלא ניתנו לפרסם – משיגים עוד יותר ויותר את פלאי הניסים והנפלאות בזמן הזה, בימים אלה.

* * *

במשך השנה הזאת – שאותה קראו בני ישראל בשם וסימן: "היה תהא שנת נפלאות אראנו", ועוד קודם לכן, בסיומה של השנה שעברה, שצויינה ע"י יהודים בסימן: "היה תהא שנת נסים" – הודגש כמה פעמים שחז"ל גילו לנו מראש (בילקוט שמעוני ישעי' רמו תצט) על דבר המלחמות העתידות להיות באותו חלק של העולם, שהן מהסימנים המעידים שמתקרבת הגאולה האמיתית על ידי משיח צדקנו.

ולאור המאורעות והניסים הנ"ל, צריכה להתחוק עוד יותר הידיעה וההכרה, שזהו הזמן של ההכנה הקרובה למילוי ההבטחה "יהיתה לה' המלוכה", כאשר כל העמים יהיו משוכנעים ש"יש בעל הבית לבירה זו", והכרה זו תביא אותם "לקרא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד".

ואחד" עובר צרכי המשכן⁶, אך למרות זאת, אין נאמר במפורש בפסוק שתרומה זו מביא כל אחד בנדיבות לבו, כפי שנאמר בפסוקנו, אלא מופיע שם גם לגבי תרומה זו הביטוי "מאת כל איש אשר ידבנו לבו"⁹ תקחו את תרומתי", שגם תרומה זו יש לקחת¹⁰.

ב. לכאורה יש לומר, שהדבר קשור להבדל נוסף בין הנאמר בציווי ה' למשה, בתחילת פרשת תרומה, לבין הנאמר בפרשתנו בציווי משה לבני ישראל:

בתחילת פרשת תרומה נאמר, שהקדוש-ברוך הוא ציוה "דבר אל בני ישראל", ואילו בפרשתנו נאמר, ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, כאשר הקהלה זו והדיבור "אל כל עדת בני ישראל" לא היתה רק כדי למסור את האזהרה לגבי שבת, ו"לומר" שמלאכת המשכן אינה דוחה שבת¹¹, אלא גם כדי לצוות על מלאכת המשכן¹², כפי שמפורט בפסוקים (לא רק בתחילת הפרשה, אלא גם בציווי נוסף מיוחד אודות מלאכת המשכן) ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל¹³.

ההבדל ביניהם הוא: במילים "דבר אל בני ישראל", שלא בדומה לנאמר גם בתחילת פרשת קדושים, כאשר ציווי ה' היה "דבר אל כל עדת בני ישראל"¹⁴, אין מודגש שזהו ציווי לכל בני

א. על הפסוק שבו מופיע ציווי ה'¹, אשר מסר משה לישראל: "קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'", שואלים המפרשים², שלכאורה יש בפסוק זה סתירה בין תחילתו לבין סיומו: מתחילת הפסוק "קחו מאתכם תרומה לה' מובן, שיש לקחת מהם את התרומה, ואפילו בעל כרחם, ואילו מן המילים "כל נדיב לבו יביאה", שבסוף הפסוק, מובן, שכל יהודי יביא את התרומה מעצמו בנדיבות לבו.

ומוסבר³, שמדובר בפסוק זה אודות שני סוגים של נתינה⁴: בתחילת הפסוק – "קחו מאתכם תרומה לה'" – מדובר על התרומה של בקע לגולגולת, אשר היתה חובה על כל אחד ואחד, וצריך היה לגבות אותה מכל יהודי. ובהמשך הפסוק – "כל נדיב לבו יביאה" – מדובר על התרומה שהביא כל אחד בהתנדבות, בלי שידרשו זאת ויקחו אותה ממנו.

אך יש להבין: פסוקנו זה מתאר את ציווי ה' כפי שנמסר על ידי משה לישראל. וכיצד ייתכן, שלפני כן, בציווי ה' עצמו, אשר ציוה ה' למשה, בתחילת פרשת תרומה⁵ נאמר רק "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי וזאת התרומה אשר תקחו מאתם", ואין מוזכר כלל הענין של "כל נדיב לבו יביאה"?

אמנם, בפסוקים העוסקים שם בציווי, הרי "ג' תרומות אמורות"⁶, לא רק שתי התרומות הניתנות כחובה – "תרומת בקע לגולגולת שנעשו מהם האדנים"⁶ ו"תרומת מזבח בקע לגולגולת לקופות לקנות מהן קרבנות צבור"⁷ – אלא גם⁸ "תרומת המשכן נדבת כל אחד

(8) ואדרבה, רוב הדברים המנויים בר"פ תרומה הם לנדבת המשכן, לא בקע לגולגולת עובר האדנים ועובר הקרבנות.

(9) ראה מדרש הגדול תרומה שם: אשר ידבנו לבו לפי שהתנדבו ישראל במלאכת המשכן בכל לבם כו'.

(10) ובפרט שלפי הירושלמי שם, הכתוב "מאת כל איש אשר ידבנו לבו" קאי בתרומת השקלים (בשביל קרבנות), ופסוק שלאח"י – וזאת התרומה אשר תקחו מאתם – זו תרומת המשכן – נמצא שלא רק שלא נאמר ע"ד הבאת תרומת המשכן בנדיבות הלב, אלא שבכלל לא נאמר הלשון "נדיב לב" בתרומת המשכן. וראה כלי יקר ר"פ תרומה.

(11) פרש"י פרשתנו לה, ב.

(12) ראה ראב"ע, רמב"ן, אה"ח ועוד ריש פרשתנו וראה גם פרש"י לה, ב. וראה גם לקו"ש ח"א ע' 158 ואילך ובהנסמן בהערה 6 שם. לקו"ש חכ"ז ע' 260.

(13) לה, ד.

(14) ובפרש"י שם: מלמד שנאמרה פרשה זו בהקלה מפני שרוב גופי תורה תלוין בה. וראה בהנסמן לקמן הערה 17.

מורא געהאט), נאָר האָט געבראַכט דערצו, אַז דער שונא זאָל באַפרייען, אין אַ גוטן אופן, אַ טייל פון די מלחמה-געפאַנגענע און אַפילו אַ טייל פון די געפאַנגענע פון פריער.

. . . און נאָך מער: די וועלכע „ווייסן וואָס ס'טוט זיך אינעווייניק" – זיינען באַקאַנט מיט גאָר אַ סך אינצלהייטן וועלכע דערגרייכן ניט צו דער עפנטלעכקייט – באַגרייפן אַ סך מער דעם וואונדער פון די נסים ונפלאות בזמן הזה בימים אלה.

* * *

במשך פון דעם יאָר – אויף וועלכן אידן גיבן דעם נאָמען און סימן: „היה זהא שנת נפלאות אראנו", און נאָך פאַר דעם, ביים סוף פון פאַרגאַנגענעם יאָר, באַצייכנט פון אידן מיטן סימן „היה זהא שנת נסים" – איז פיל מאָל באַטאַנט געוואָרן בנוגע וואָס חז"ל האָבן פאַראויס געזאָגט (אין ילקוט שמעוני ישעי' רמז תצט) וועגן די מלחמות וועלכע וועלן פאַרקומען אין יענעם טייל פון וועלט, אַז דאָס זיינען פון די סימנים אַז אַט-אַט קומט די גאולה האמיתית והשלימה דורך משיח צדקו.

און אין אַנבליק פון די אויבנדערמאָנטע געשעענישן און נסים, דאַרף נאָך שטאַרקער ווערן דער באַוואוסטזיין, אַז דאָס איז די צייט פון הכנה קרובה צו דער ערפילונג פון דער הכטחה „והיתה לה' המלוכה", ווען אַלע פעלקער וועלן זיין איבערצייגט אַז „יש בעל הבית לבירה זו", און די אַנערקענונג וועט זיי ברענגען „לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד".

(ממכתב כללי, כ"ה אדר תנש"א)

ישראל, ומשמעותן הפשוטה היא¹⁵, שהציווי היה לגזברים שיגבו¹⁶ את כל שלש התרומות הללו מאת בני ישראל. לעומת זאת, כאשר מסר משה ציווי זה „אל כל עדת בני ישראל", ובדברו אל כל ישראל¹⁷, ולא רק אל הגזברים, גובי התרומות, הוא הבהיר כיצד צריך להיות אופן התרומה, גם¹⁸ ובעיקר כפי שהוא בקשר לבני ישראל, „כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'".

אך עדיין אין הדברים ברורים: מובן בפשטות, שבמסורו את ציווי ה' אל בני ישראל לא הוסיף משה לדיבור ה' דברים שלא נאמרו לו על ידי הקדוש-ברוך-הוא, שהרי בודאי לא אמר משה דברים על דעת עצמו, ומדוע אין מופיע פרט זה – „כל נדיב לבו יביאה" – בציווי ה' אל משה?

אמנם, במספר מקומות¹⁹ אנו מוצאים שמשה הורה לבני ישראל פרטים אשר התורה אינה מפרטת בציווי ה' אל משה, וההסבר לכך הוא: משה לא הוסיף דבר על דעת עצמו, ולכן ברור ומובן מאליו שאף אחד מפרטי הדברים המופיעים בציווי משה אל בני ישראל לא חסר בציווי ה' אל משה, אלא שבתורה אין מופיעים כל הפרטים במפורש גם בציווי ה' למשה.

ברם הסבר זה טעון אכן ביאור בכל מקום, ובנוסף לכך, הרי עניננו אינו דומה למקרים האחרים. כי אף אם נאמר, שהתורה אינה מזכירה בכלל את ציווי ה' אל משה, או שהיא מציינת זאת באופן כללי ובקצרה, משום שהתורה סומכת על פירוט הדברים בציווי של משה לבני ישראל, ועל ידי כך יובן שכל הפרטים נכללו גם בדיבור ה' אל משה –

הרי בעניננו קשה לבאר כך: כאן ציווי ה' מופיע בתורה במפורש בפרטים ובפרטי

15) ראה גם לקו"ש [המתורגם] חט"ו ע' 306.
16) ראה אברבנאל (בתחלת ביאורו – אחרי השאלות) וספורנו ר"פ תרומה.

17) כפשטות הלשון „ויקהל משה את כל עדת בני ישראל". משא"כ ברוב ציוויי משה, שלא היו מתקבצים כל ישראל ורק „את שנדבה רוחו אותו" (אור החמה לווהר פרשתנו קצה, א וראה לקמן סעיף ח). וראה לקו"ש ח"ט ע' 348 הערה 27.

18) נוסף על הגזברים – ראה ספורנו כאן פסוק ה.
19) ראה רמב"ן בא"י, ב. יא. א. קרח ט, ח. וראה תו"א נב, ד. ס, ד. לקו"ש ח"ט ע' 72 ואילך. ושי"ב.

פרטים²⁰, הן לגבי מלאכת המשכן בכלל, והן לגבי הציווי על תרומת המשכן, ולמרות זאת אין מפורש כאן הפרט של „כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'!"

ג. ויש לומר, שההסבר לכך הוא: המשכן הוא כפרה על חטא העגל, כפי שמציין רש"י²¹ את הטעם לכינוי „משכן העדות" – „עדות לישראל שויתר להם הקדוש-ברוך-הוא על מעשה העגל שהרי השרה שכינונו ביניהם".

ענין זה הוא לפי שתי הדעות – הן לפי הדעה²², שגם ציווי ה' למשה²³, ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" נאמר לאחר חטא העגל, ביום הכפורים, והן לפי הדעה²⁴, שהקדוש-ברוך-הוא הורה „ועשו לי מקדש" לפני חטא העגל, אך ישראל שמעו ציווי זה מפי משה רבינו, והביאו את נדבות המשכן, רק לאחר יום הכפורים²⁵.

– כיצד הביעו בני ישראל בבניית המשכן את חרדתם העמוקה על חטא העגל? – בכך, שבמקום הזהב שנתנו לפני כן בורזיות למען העגל²⁶, הם נתנו עתה זהב²⁷ בנדיבות לב עצומה עבור בניית המשכן, כדי שתשרה בתוכם השכינה – „ושכנתי בתוכם", בניגוד

20) ועפ"ז יומתק פרש"י צו ח, יא „לא ידעתי איפה נצטווה בהזאת הללו" – אף שלא נאמר בתורה כל פעם הציווי (ראה רמב"ן קרח שם) – כי בניין זה מפורש בתורה בציווי ה' בפ' תצוה (כט, א ואילך) בפרטיות סדר העש' דימי המילואים.

21) ר"פ פקודי. וראה גם פרש"י שמיני ט, כג. ועוד.
22) תנחומא תרומה ח. פרש"י תשא לא, יח. לג, יא*.
וראה גם פרש"י שם ל, טו בסופו.

23) תרומה כה, ח.
24) חז"ב קצה, א. רמב"ן ריש פרשתנו. וראה רמב"ן ר"פ תרומה.

25) ויש דיעה ג' (וח"כ רכד, א) דגם נדבת המשכן בפועל היתה לפני חטא העגל [וגם לדיעה זו שייך לכפרה על חטא העגל – ראה אור החמה לווהר שם ולווהר שבהערה הקודמת (בשם הרח"ו)]. וראה (בפנימיות הענינים) בנוגע ג' הדיעות – לקו"ש [המתורגם] ח"ז ע' 162 ואילך.

26) פרש"י תשא לב, ב. שם, כד.
27) ראה גם תנחומא שם. שמו"ד פירשתנו ספמ"ח (וביפ"ת שם).

* אלא טיש גורטין ברש"י שם „לצוות" (ולא „לצוות") – ראה „ליקוטים" בסוף רש"י עה"ת מהחזרת בערלינגער (ע' 426). וש"ב.

(1) עובדי' א, כא.

(2) ראה ב"ר רפ"ט.

(3) צפני' ג, ט. וראה רמב"ם ה' מלכים ספ"א.

הוספה

בשורת הגאולה

י.ז.

קומענדיק פון די ימי הפורים – טעג פון נסים, וואָס דער אויבערשטער האָט באַוווּזן „בימים ההם בזמן הזה“, און דערנענטערנדיק זיך צו חג הפסח – ווען מיר פראַווען דעם יום טוב פון „זמן חרותנו“ און מיר דאַנקען דעם אויבערשטן פאַר די נסים ונפלאות וועלכע ער האָט באַוווּזן ביי יציאת מצרים –

איז איצט די פאַסיקע צייט צו ציען די פולע אויפמערקזאַמקייט אויף די נסים ונפלאות וועלכע האָבן פאַסירט נאָענט צו דעם היינטיקן פורים.

דאָס זיינען געווען נסים גלויים אָפּענע נסים, ניט נאָר פאַר אידן, נאָר אויך פאַר אַלע פעלקער, ביז אַז „ראו כל אפסי ארץ“, אַלע האָבן געזען די גרויסע נסים וואָס זיינען פאַרגעקומען אין דעם זמן.

... לויט די נאַטירלעכע אומשטענדן אין דער וועלט, האָט עס געהאַלטן דערביי, אַז עס זאָל זיין ניט נאָר אַ מלחמה ערקלערונג א.ז.וו. נאָר אַז די מלחמה זאָל אַריינציען מערערע פעלקער און זיך צעפלאַקערן אין אַ וועלט-קריג, ר"ל – און למעלה מדרך הטבע הרגיל, איז ניט בלויז אויסגעמיטן געוואָרן אַ וועלט-מלחמה, נאָר אויך די שוין אָנגעהויבענע מלחמה איז איינגעשטילט געוואָרן.

בעת אַלע סימנים האָבן געוויזן, אַז מ'דאַרף דערוואַרטן אַ שווערע מלחמה, און צוגרייטן אַ גאָר גרויסע אַרמיי מיט אַ סך כלי-זיין און דוקא פון די נייעסטע, און נאָך די אַלע צוגרייטונגען ווי ס'איז דער סדר ווען מ'גרייט זיך צו אַ לאַנגער מלחמה, וואָס דאַרף דויערן וואָכן, חדשים – איז דער נצחון געקומען אין גאָר אַ קורצער צייט!

דער נצחון איז געווען אַזוי וואונדערלעך, אַז ער האָט ניט נאָר פאַרמיטן אַ סך שפיכות דמים צווישן אומות העולם (ווי מ'האָט

ישראל למלאכת המשכן, שלא לפי הציווי מלמעלה, אינה קשורה רק לכפרה על חטא העגל, אלא גם ובעיקר לעצם השראת השכינה במשכן – בתוך בני ישראל:

מבואר במספר מקומות³⁵, שלמרות שישראל ראו במתן תורה ענינים נעלים עד מאד – „וירד ה' על הר סיני“³⁶, „אתם ראיתם...“³⁷ – והם נתעלו מאד עד כדי כך שפסקה זוהמתם³⁸, בכל זאת הם נכשלו לאחר מכן בחטא העגל³⁹ (ולכאורה, כיצד ייתכן הדבר?) – כי הגילוי במתן תורה היה מלמעלה⁴⁰, כלומר, ההודכות וההתרוממות של ישראל לא היתה אז מצד עצמם, אלא מלמעלה, מצד הקדוש-ברוך-הוא, כדברי המדרש⁴¹, „העליונים ירדו לתחתונים ואני המתחיל, שנאמר וירד...“.

וכיון שהתעלות זו לא היתה כתוצאה מהכנתם ועבודתם העצמית של ישראל, לכן היתה קיימת לאחר גילוי זה של מתן תורה האפשרות של ירידה, עד כדי הכשלון בחטא העגל.

בדומה לקדושת הר סיני בפשטות, שבזמן מתן תורה, כאשר „ירד ה' .. על הר סיני“⁴², היתה בהגשמיית של הר סיני קדושה נעלית כל כך, עד אשר „כל הנוגע בהר מות יומת“⁴³. אך מיד לאחר מכן, „במשוך היובל“ – שזוהו הסימן ל„סילוק שכינה“ – הרי „המה יעלו בהר“⁴⁴, הר סיני הפך שוב למציאות של חולין לחלוטין⁴⁵. ופעולתם של ישראל מצד עצמם, שעל ידי כך הם נעשים כלים ראויים לקבלת אור הקדושה בקביעות, התבטאה בנתינת התרומה ב„שמחה ולב שלם“ – על ידי נתינת הזהב הכסף

(35) ראה ד"ה וירד ה' תרמ"ג בסופו. לקו"ש ח"א ע' 10. ועוד.

(36) יתרו יט, כ.

(37) שם כ, כ.

(38) שבת קמו, רע"א. וש"נ. מקומות שבהערה הבאה. ועוד.

(39) וחזרה וזהמתן (וח"א נב, ב. קכו, ב. ח"ג קצג, סע"ב) אף שלא חזרה כמו שה' לפניו (ראה לקו"ש ח"א ע' 151 הערה 52. וש"נ).

(40) לקו"ת ראה כח, ב. ועוד – ראה בהגמון בלקו"ש חט"ז ע' 84 הערה 22.

(41) שמו"ד פי"ב, ג. תנחומא וארא טו.

(42) יתרו יט, יא.

(43) שם, יב.

(44) שם, יג ובפרש"י.

(45) ראה לקו"ש ח"א שם (ע' 150 ואילך).

לחטא העגל.

ואכן, הם הוכיחו נדיבות לב וזרירות²⁸ עצומה במלאכת המשכן, כמסופר בתורה, וכמפורט במדרשי חז"ל²⁹, עד כדי כך³⁰ ש„מרבית העם להביא מדי העבודה למלאכה“, והמלאכה היתה דיים... והותר“.

ובענין זה עצמו: החרטה הפנימית והאמיתית של בני ישראל ורצונם בשכינת הקדוש-ברוך-הוא בתוכם ברצון ובלב שלם אינם מתבטאים כל כך בתרומה של „בקע לגולגולת“, אשר בה היו כל ישראל חייבים באופן שווה, שהרי, אף אם מקיימים את ציווי ה' הזה בזרירות, המצביעה על רצון הלב, עדיין אין זה מבטא באופן ניכר את הרצון האמיתי, כי תולים זרירות זו בחובה המוטלת על היהודי. דוקא בתרומה³¹ שאין לה שיעור מוגדר וחובה ברורה, אלא כל יהודי נותן לפי תחושתו ונדיבות לבו – דוקא בה באה לידי ביטוי החרטה השלמה, והרצון האמיתי להשראת השכינה, להיפך מחטא העגל.

וזהו ההסבר לכך שבציווי ה' למשה על תרומה זו מפורטת רק הלקיחה, „מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו“, ואין מוזכרת הנתינה וההבאה מצד ישראל – „כל נדיב לבו יביאה...“: ציווי ה' מתייחס בעיקר ללקיחה, המתבצעת על ידי הגזברים, אך אינו מתאים להיאמר לגבי הבאת התרומה, אשר מהותה היא נתינה על ידי ישראל לא מתוך ציווי וחובה, אלא מתוך תחושה פנימית ונדיבות הלב, אשר דוקא בכך מתבטא הענין של „כמים הפנים לפנים“³² – כשם ש„נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה ובלב שלם“, על חטא העגל³³, כך גם אצל ישראל היה הרצון „בשמחה“³⁴ ובלב שלם“ כלפי הקב"ה.

ד. הענין שהוזכר לעיל, נדיבות הלב של

(28) וראה לקו"ש ח"ז ע' 258-9 שזוהו הביאור בפרש"י (תשא לא, ג). אע"פ שתהיו רדופין וריוון ברירות המלאכה שבת אל תדחה כו"ל.

(29) ראה תנחומא פקודי יא. במדב"ר פי"ב, טו (ועוד) – עה"פ (פרשתנו לו, ג) „בבקר בבקר“.

(30) שם, ה. ז.

(31) להעיר מכלי יקר ר"פ תרומה ובפרשתנו לה, ה ד"ה קחו.

(32) ל' הכתוב משלי כו, יט. וראה תניא פמ"ו ואילך.

(33) לשון רש"י תשא לג, יא.

(34) ראה בהגמון בעה"פ 29. ש"ך עה"ת פרשתנו עה"פ.

ט. מענין זה, כמכל הענינים שבתורה, נלמדת הוראה בעבודה הרוחנית של כל אחד ואחד:

לכל יהודי יש תפקיד ושליחות להקים משכן לה' יתברך בסביבתו, על ידי קירוב היהודים הנמצאים שם לה' ולעבודתו. ועלול היהודי להרהר: העיקר הוא להשפיע על הגבר, ראש המשפחה, להתקרב לתורה ולמצוות, כפי שבמתן תורה העיקר היה המנין של ששים רבוא הגברים, והנשים והטף יימשכו וייגררו מאליהם.

אך להתעסק בהשפעה על האשה עקרת הבית, שתתקרב ותשמור תורה ומצוות מצד עצמה, ואף "לרדת" ולהתעסק בקירוב הטף – כל זאת, לדעתו, אינו לפי כבודו, ועוד – חבל על הזמן, כי עדיף לשוחח וללמוד תורה עם איש נוסף, ראש משפחה.

על כך נלמדת הוראה ברורה מפרשתנו „ויקהל“ ומנדבת המשכן: על כל אחד מוטלת החובה והזכות להביא לידי כך שהשכינה תשרה בקביעות בבית זה, שהמשפחה כולה והבית כולו יהיו משכן לה' יתברך, על ידי לימוד התורה וקיום המצוות.

ואת זאת ניתן להשיג רק כאשר אין

מסתפקים בהשפעה על הגבר, אלא יש צורך להשפיע באופן המתאים והמותר על־פי התורה גם על האשה, עקרת הבית, ואף לעסוק ולעמול בהשפעה על הטף, שילדים יהודים רבים ככל האפשר יתחנכו בחינוך הכשר ואף בחינוך על טהרת הקודש.

ועל ידי ההשפעה על כל ישראל, כפי שמפורטים בהקהל, „האנשים והנשים והטף“, הרי בנוסף להשפעה על האנשים, הנשים והטף עצמם, יוסיף כל אחד מהם יותר בהשפעתו החיובית על האחרים – האנשים על האנשים⁸⁷, והטף על האבות, כנאמר⁸⁸, „והשיב לב אבות על בנים – על ידי בנים“,

ומביאים לידי „קהל גדול ישוּבו הנה“⁸⁹, כביאת משיח צדקנו, אשר „יבנה מקדש במקומו ויקבץ נדחי ישראל“⁹⁰, במהרה בימינו ממש.

(משיחות ש"פ ויקהל תשמ"א, ש"פ ויק"פ תשמ"ב)

(87) להעיר מפרקי דר"א פמ"א.

(88) מלאכי בסופו ובפרש"י.

(89) ירמיה' לא, ז.

(90) ראה רמב"ם הל' מלכים ספ"א (השיעור דע"ק זה (שנת תשמ"ו) – ע"פ החלוקה דג"פ ליום – בו מסיימים מחזור השני דלימוד הרמב"ם, ומתחילים תיכף למחזורו – ש"פ ויקהל – מחזור השלישי).

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

ויה"ר שעי" קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ה)

להכרז יחי' יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

והנחושת שלהם למשכן, שלא מפני הציווי מלמעלה אלא מפני נדיבות לבם, שרתה בתוכם השכינה באופן קבוע, וחדרה אף לגשמיות הגוף והעולם, שהקדושה נקבעה לתמיד גם בגשמיות של המשכן וכליו לעולם ועד⁴⁵.

ה. לפי זה ניתן להסביר הבדל נוסף בין שתי הפרשיות:

בפרשת תרומה, כאשר מדובר על התרומה הבאה בנדבה, נאמר „מאת כל איש אשר ידבנו לבו...“, ובפשטות כוונת ביטוי זה הוא לאנשים בלבד⁴⁶. ואילו בפרשתנו נאמר „כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'“, ומשמעות הביטוי „נדיב לב“ באופן סתמי היא הן אנשים והן נשים.

ובמיוחד כאשר הציווי „כל נדיב לבו...“ נאמר ל„כל עדת בני ישראל“, אשר הקהיל משה, ובכך נכללו לא רק האנשים, אלא אף הנשים, כדברי הרמב"ן בפסוק זה⁴⁷,

וכמסופר בהמשך הפרשה, שבנדבת המשכן השתתפו למעשה לא רק האנשים, אלא אף הנשים⁴⁸, ואדרבה „ויבואו האנשים על הנשים“⁴⁹ – האנשים נטפלו לנשים⁵⁰.

ואין מובן: מדוע אין מוזכר לפני כן, בפרשת תרומה, שגם הנשים נכללו בתרומה זו, השלישית?

1. ההסבר לכך הוא:

ידוע, שהמושגים איש ואשה רומזים לשתי הדרגות של „משפיע“ ו„מקבל“. ולכן מושוים הקדוש־ברוך־הוא וכנסת ישראל לאיש ואשה⁵¹, חתן וכלה.

(46) ראה ריטב"א קידושין לו, א. וראה אה"ח ר"פ תרומה ד"ה ויקחו לי, דמדויק „אל בני ישראל – בני ולא בנות ישראל“. אבל ראה שם ד"ה מאת כל איש.

(47) ריש פרשתנו. וראה לקמן סעיף ח.

(48) ומקדש המדבר למדים החיוב לדרוות דהכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם אנשים ונשים כמקדש המדבר "רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א הי"ב. וראה כס"מ שם. וראה צפע"ג (המלוקט) לרמב"ם שם. לקו"ש ח"א ע' 109 הערה 7. חט"ו [מתורגם] ע' 487.

(49) לה, כב.

(50) רמב"ן עה"ת. וראה גם ראב"ע בפירוש הקצר כאן. רבינו בחיי. מדרש הגדול. אבל בפרש"י „עם הנשים וסמוכין עליהן“. וראה ספורנו, פנים יפות. ועוד. ואכ"מ.

(51) ראה פרש"י ריש שה"ש. „וכל שיר השירים משל הוא לענין זה" (רמב"ם הל' תשובה פ"י סה"ג).

וזהו ההסבר גם לכך שהתורה שבכתב נקראת „מוסר אב"ד“, והתורה שבעל־פה נקראת „תורת אמו"ד“⁵²: ההבדל בין התורה שבכתב לבין התורה שבעל־פה הוא, שהתורה שבכתב ניתנה לגמרי מלמעלה, זהו גילוי התורה מצד ה„משפיע“. לעומת זאת, גילוי⁵³ התורה שבעל־פה הוא על ידי ישראל, העמלים ומחדשים בתורה, כך שבמשך הדורות מתגלית התורה שבעל־פה יותר ויותר. ולכן מייחסים את התורה שבעל־פה ל„אמך“ – אשה, „מקבל“⁵⁴, כי⁵⁵ גילוי התורה שבעל־פה הוא מצד המקבל, אשה.

מכך משתלשלים הענינים עד לאיש ואשה כפשוטם – שבעם ישראל יש לנשים מעלה יתירה לעומת האנשים⁵⁶ בכך, שאצלן גלויה יותר העבודה שמצד המקבל.

כפי שאכן רואים, שנשים אינן זקוקות כל כך לזיווג לעניני יהדות כאנשים, כי אצלן מאירה, מצד טבען, האמונה בה^{56*}, ויש להן יראת ה', יותר מאשר אצל האנשים, עד כדי כך שיש לכך השפעה על מעשיהן בפועל⁵⁷.

וכפי שמוצאים במצוה הראשונה שבתורה⁵⁸ – פרו ורבו:

במצוה „פרו ורבו“ נצטווה רק האיש, ואילו

(52) משלי א, ח. אנה"ק סכ"ט (קנא, א) בשם הוהר. תו"א פרשתנו פת, רע"ג. לקו"ת שמע"צ פה, ב וראה הנסמן במראי מקומות לשם – בהוצאת קה"ת תשד"מ ושלח"צ – קה, א. ועוד.

(53) אף שג"ג ניתן בסיני, „כל המצות שניתנו לו למשה בסיני בפירושן ניתנו" (רמב"ם בריש הקדמתו לספר היד – השיעור דש"ק זה (שנת תשמ"ז) – ע"פ החלוקה דג' פריקים ליום). וראה לקמן הערה 90.

(54) מתושב"כ – כי ליכא מידי דלא רמיז באורייתא (ראה ח"ג רכא, א).

(55) ראה אנה"ק, תו"א ולקו"ת שם. ועוד.

(56) ראה ע"ד החסידות – מאמרי אה"ח תקס"ד (ע' מט ואילך), „פרשיות ח"א (ע' נה ואילך), ד"ה יו"ט של ר"ה תרנ"ט (ובכ"מ) – בביאור ענין „בינה יתירה (ניתנה) באשה יותר מבאיש" (נדה מה, ב). וראה לקו"ש ח"א ע' 331. ועוד.

(56*) ראה אה"ת (יהל אור) לתהלים ע' תלב. שם נ"ך ח"ב ע' תתקכ.

(57) וזה ג"כ הטעם שלא חטאו בעגל כמו האנשים – ראה אה"ת נ"ך שם. תשא ע' א'תתקפ. לקו"ש ח"ח ע' 316 ואילך.

(58) בראשית א, כה (וכהובא בחינוך מצוה א'. וראה משנה במכות סה, ב דעת ר"י בן ברוקה. תוד"ה ולא שם). נח ט, ז (ובפרש"י שם. סנהדרין נט, ריש ע"ב).

האשה אינו מצווה על פריה ורביה.⁵⁹

הטעם לכך איננו מפני שאין זה מתפקיד האשה עלי אדמות (כפי שהתורה פטרה אותה ממצות עשה שהזמן גרמנו⁶⁰, ואחד ההסברים לכך הוא⁶¹, מפני שהיא משועבדת לבעלה להכין צרכיו, ותפקידה הוא לנהל את עניני הבית) – שהרי אדרבה ואדרבה: דוקא בה תלויה אפשרותו של האיש לקיים ציווי זה⁶². ויותר מכך, עיקר ענין ההולדה הוא דוקא על ידי האשה, והיא נקראת עקרת הבית,

אלא הטעם הוא, שדוקא היא הנותנת: לגבי האיש דרוש ציווי על פריה ורביה, כי ללא ציווי התורה אי אפשר היה לסמוך עליו שהוא יעסוק בכך מטבעו⁶³, ואילו האשה אינה זקוקה לציווי על כך, כי בתחושתה ששליחותה היא להיות עקרת הבית ולהקים דורות של יהודים, ולהבטיח את המשכו ואת קיומו של עם ישראל, היא עושה זאת מצד עצמה.

וזהו אחד ההסברים⁶⁴ לכך שכהנה למתן תורה ציוה הקדוש-ברוך-הוא למשה⁶⁵ „כה תאמר לבית יעקב – אלו הנשים, תאמר להם בלשון רכה“, שלא כאנשים אשר „ותגיד⁶⁵ לבני ישראל .. דברים הקשין כגידון“ – כי אצל נשים מספיקה גם אמירה בלשון רכה כדי להכינן לקבלת התורה.

4. וזהו ההסבר גם בענינו: מעלת נדבת הנשים על נדבת האנשים היא בקשר לתרומה השלישית, שאינה בעלת שיעור וחויב

(59) ת"ק במשנה יבמות שם. וכ"ה ההלכה (רמב"ם הל' אישות פט"ז ה"ב. טושו"ע אהע"ז ס"א סי"ג).
(60) קדושין כט, א (במשנה). רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ג. טושו"ע א"ח סי"ז ס"ב.

(61) ראה אבודרהם שער הג' ברכת המצות ומשפטיהם (ד"ה כל ישראל). כל בו ריש הל' מילה (סע"ג) בשם בעל המלמד. וראה ציונים לתורה (להר"י ענגל) כלל לט (קרבן לסופר).

(62) להעיר מר"ן קדושין פ"ב. שו"ת הר"ן ס"ב. וראה לקו"ש ח"ד ע' 41 ואילך. ח"ו [המתורגם] ע' 252. ח"כ ע' 138 ואילך.

(63) להעיר ממחז"ל חתן חות דרגא (ת"א ק, א. לקו"ת שה"ש בתחילתו. וב"מ). וראה יבמות (סג, א): נחית דרגא נסיב איתתא.

(64) מהר"ל (בס' דרשות מהר"ל – דרוש על התורה ד"ה שוב אמר כה תאמר גו'). ולהעיר משמו"ר (פכ"ח, ב): למה לנשים תחלה שגן מורדות במצות. (65) יתרו י"ט, ג ובפירש"י (ממכילתא שם).

מוגדר⁶⁶, אלא זוהי תרומה הבאה בנדיבות לבו של הנותן מצד עצמו – ובכך הנשים הן בדרגה געילית יותר מהאנשים.

ולכן: בפרשת תרומה, שבה מדובר בעיקר על התרומה כפי שהיא בציווי הקדוש-ברוך-הוא, כדלעיל, אין מקום להדגיש שגם הנשים נכללות בכך.

דוקא בפרשתנו, כאשר מדובר על ביצוע התרומה בפועל על ידי ישראל, ועל נדיבות הלב שלחם, כדלעיל, צריך להדגיש את היתרון והמעלה של הנשים לעומת האנשים.

ומעלת הנשים לא התבטאה רק בכמות הנדבה, אלא גם בסוג הנדבה ובאיכותה:

(א) לא זו בלבד שהנשים תרמו את מיטב תכשיטיהן, אלא הן „השקיעו“ בתרומת המשכן את כל חיותן ואת כל כוחות נפשן, כך ש„וכל אשה חכמת לב בידיה טוו ויביאו מטה...“⁶⁷, ו„כל הנשים אשר נשא לבן אותנה בחכמה טוו את העזים“ – „אומנות יתירה שמעל גבי העזים טווין אותן“⁶⁸. כלומר: הן התמסרו והשקיעו את חכמתן ואת כשרונותיהן בנדבת המשכן⁶⁹.

(ב) כמסופר בסוף הפרשה⁷⁰, הרי בנוסף לנחושת התנופה⁷¹, נדבו הנשים את „המראות הצובאות“ עבור הכיור וכנו, כפי שמציין רש"י⁷², שה„מראות הצובאות“ היו המראות שנשי ישראל השתמשו בהן כמצרים כדי להקים „צבאות רבות במצרים“⁷³ – ודוקא על תרומה זו אמר הקדוש-ברוך-הוא „אלו חביבין עלי מן הכל“, כי דוקא בכך מתבטאת מעלת נדיבות הלב הבאה מצד המקבל: מצד תחושתן העצמית בצורך להקים צבאות ה', השתדלו הנשים בסיוע

(66) וגם עצם התרומה אינו מחוייבות בזה ורק מצד נדבת הלב (ראה ריטב"א קדושין שם), ובפרט שהנשים לא חטאו בעגל ולא היו צריכין להכפרה דהמשכן (ראה כלי יקר פירשתנו שם). – אבל ברמב"ם הל' ביהוב"ח שם „הכל חייבין כו' נשים כמקדש המדבר“. וצ"ע. וראה לקו"ש ח"א שנסמן בהערה 48.

(67) פרשתנו לה, כה.

(68) שם, כו ובפרש"י.

(69) וראה לקו"ש [המתורגם] חט"ו ע' 485 ואילך.

(70) לה, ח.

(71) פרש"י שם.

(72) מתנחומא פקודי ט.

(73) ראה הדר"ל עה"פ שה"ש ח, ה. הובא בפירש"י עה"פ כאן.

המראות הצובאות, עד אשר בצעו זאת בפועל.

ח. לפי הסבר זה על ההבדל שבין אנשים לנשים, ניתן להבין גם פירוש תמוה ב„זהר“ שבפרשתנו:

על „ויקהל משה“ נאמר בספר הזהר⁷⁴: „רבי אבא פתח הקהל⁷⁵ את העם האנשים והנשים והטף, מה להלן כללא דכלהו ישראל (=כוללת הקהלה זו את כל ישראל) אוף הכא (=אף כאן) כללא דכלהו ישראל, ומאן אינון (=ומי הם) שתין רבוא (=ששים רבבות ישראל)“.

ולכאורה, אין מובן: הוא מציין שה„קהל“ כאן, בציווי על התרומות, היה בדומה למצות הקהל – „הקהל את העם האנשים והנשים והטף“, שהוקהלו כאן „כללא דכלהו ישראל“ בדיוק כפי ששם, ומיד הוא ממשיך ואומר „ומאן אינון שתין רבוא“, והרי מספר זה כולל רק את הגברים מבין עשרים שנה ומעלה⁷⁶, ובראי שאינו כולל את הנשים והטף⁷⁷!

ויש לומר, שההסבר לכך הוא: המספר של ששים רבוא מופיע ביציאת מצרים⁷⁸, „כשש מאות אלף רגלי הגברים לבד מטף“, וכן מוזכר מספר זה בקשר למתן תורה בכמה מאמרי חז"ל⁷⁹. ברור, שהתורה לא ניתנה רק לששים רבוא גברים (מבין עשרים), אלא לכל הגברים, ולכל הנשים והטף, ואדרבה: לפני מתן תורה נאמר תחילה⁶⁵ „כה תאמר לבית יעקב – אלו הנשים“, ורק לאחר מכן „ותגיד לבני ישראל (הזכרים)“. וכן – דוקא על ידי הערבות של „בנינו“⁸⁰ נתן הקב"ה את התורה לישראל. ואף-על-פי-כן מדגישים דוקא את המספר

(74) קצה, א.

(75) וילך לא, יב.

(76) ראה בא יב, לו. וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ט ע' 21. וט"ו.

(77) באור החמה לזהר שם: דלא יליף מהתם אלא ס' רבוא אבל לא טף ויש ומאן ניהו בנדון ידון שתין רבוא אנשים ונשים. וצ"ע, דשתין רבוא הוא רק מספר האנשים כמוכא בכ"מ (וראה בהנסמן בהערה שלפנ"ו). והל"ל דר' אבא בא לומר שרק כל הגברים היו שם ולא הנשים. – אבל בכל אופן קשה לפירוש זה ההשוואה להקהל את העם האנשים והנשים והטף, ככפנים.

(78) בא שם.

(79) ראה שבת פה, א. כתובות יז, סע"א. ולהעיר גם מדר"ל ד„ישראל“ – יש ששים רבוא אותיות לתורה (מגלה עמוקות אופן קפר. ע"ש).

(80) שהש"י עה"פ (שה"ש א, ד) משכני גו' (א).

ששים רבוא, שבו אין נכללים הנשים והטף.

ולפי האמור לעיל מובן הדבר: במתן תורה היתה השראת השכינה מלמעלה, וכאשר הגילוי בא מלמעלה, אז אין מורגשת מעלת המקבל, אלא מעלת המשפיע, והמקבל „נמשך“ אחר המשפיע, ולכן לא הורגשה כל כך מעלת הנשים (כ„מקבל“), ולפיכך אין הן נמנות בפני עצמן, אלא נכללות במנין הכללי של ששים רבוא⁸¹ גברים – ומשפחותיהם⁸²: הנשים והטף טפלים לראש המשפחה.

בקשר לכך מסביר ה„זהר“, שב„ויקהל“ המופיע כהכנה לנדבת המשכן, נכללו „כללא דכלהו ישראל“, אך לא כבמתן תורה, שאז הנשים והטף נכללו במנין האנשים, אלא כחלק חשוב בפני עצמם:

כשם שמצות הקהל אינה רק עבור אנשים, כאשר הנשים והטף „נגררים“ ונכללים בהם, אלא כל סוג בא ומשתתף ב„הקהל“ בפני עצמו, כמודגש בדברי חז"ל⁸³, „אנשים באים ללמוד, נשים באות לשמוע, טף .. ליתן שכר למביאיהן“.

וכך גם בתרומת המשכן: כיון שאז הודגשה מעלת העבודה ונדיבות הלב שמצד המקבל, לפיכך הובדלו הנשים והטף במעלתם בפני עצמם, למרות שהם נכללים גם אז ב„אינון שתין רבוא“⁸⁴. וכך היה גם בפשטות הדברים, שהנשים תרמו לנדבת המשכן בפני עצמן⁸⁵, ואף הטף תרמו לנדבת המשכן, כנאמר באבות דרבי נתן⁸⁶.

(81) ש"הן שרשין וכל שרש מתחלק לששים רבוא כו' (גניא פל"ז – מה, א).

(82) כמודגש במנינו בנ"י.

(83) חגיגה ג, סע"א. פרש"י וילך שם.

(84) ויש לפרש כוננת הווהר (כמה שמסיים ומדגיש שבאו באופן פרטי. משא"כ אנשים נשים וטף שנאמר במצות הקהל ה"ו פרטי המדרייגות מצד עצמן, שלכן נאמרו מפורש בתושב"כ, משא"כ בנדבת המשכן שנאמר רק „ויקהל“ ולא נפרטו „האנשים ונשים וטף“ כבהקהל. – ולהעיר שאודות נדבת הטף לא מסופר כלל בתושב"כ רק בתושב"ע"פ.

(85) אבל להעיר מספורנו, פנים יפות וצפע"ו עה"ת פרשתנו לה, כב.

(86) פ"א, א. וראה צפע"ו עה"ת ריש פרשתנו (בהנסמן בהערה שלפנ"ו). ועוד.